

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4816/2537

นาง รัตนา แก้วพงศ์ศรี หรือ รอง แรง บุญ กับพวกโจทก์ นาย ฉอ้อน รองแรงบุญ ในฐานะผู้จัดการมรดกของนาย ห ล่าจำเลย หรือ ห ร่า รอง แรง บุญ กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1562, ป.พ.พ. มาตรา 1722, ป.พ.พ. มาตรา 113, ป.พ.พ. มาตรา 1754, ป.พ.พ. มาตรา 1719, ป.พ.พ. มาตรา 133

ย่อ / หลักกฎหมาย

แม้จำเลยที่ 2 จะให้การต่อสู้คดีว่า โจทก์ทั้งสามไม่มีอำนาจฟ้องเพราะเป็นการฟ้องบุพการีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 ก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุเฉพาะตัวระหว่างโจทก์ทั้งสามกับจำเลยที่ 1 เท่านั้น หากมีผลไปถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกด้วยไม่เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ปัญหาเรื่องโจทก์ทั้งสามมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 หรือไม่ จึงเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น จำเลยที่ 2 ไม่อาจยกเรื่องห้ามฟ้องจำเลยที่ 1 มาเป็นข้อต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของ ห. ย่อมเป็นตัวแทนของบรรดาทายาทในการจัดการมรดก มีหน้าที่ต้องดำเนินการแบ่งปันทรัพย์มรดกให้เป็นไปตามพินัยกรรมและจะทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่เมื่อจำเลยที่ 1 มิได้เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากพินัยกรรม และเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดกแต่กลับโอนที่ดินพิพาทให้แก่ตนเองในฐานะส่วนตัว จึงเป็นการทำนิติกรรมให้ตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกอันเป็นการต้องห้ามโดยชัดแจ้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722การโอนที่ดินพิพาทดังกล่าวตกเป็นโมฆะ ไม่มีผลใช้บังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 เดิม กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทจึงยังคงเป็นกองมรดกของ ห. อยู่ตามเดิม ส่วนบ้านซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินพิพาทเป็นส่วนควบของที่ดินย่อมตกได้แก่โจทก์ทั้งสาม ไม่ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 1 ด้วย ดังนั้น การที่จำเลยที่ 2 ได้รับซื้อฝากที่ดินพิพาทพร้อมบ้านไว้จากจำเลยที่ 1 ย่อมไม่เกิดผลให้จำเลยที่ 2 มีสิทธิตามนิติกรรมขายฝาก ทั้งเป็นการกระทำที่โต้แย้งสิทธิของโจทก์ทั้งสาม โจทก์ทั้งสามจึงมีอำนาจฟ้องเรียกที่ดินพิพาทพร้อมบ้านคืนจากจำเลยที่ 2 ได้ เพราะเป็นการฟ้องเพื่อเอาคืนซึ่งทรัพย์สินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และจะนำอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 มาใช้บังคับไม่ได้

คำพิพากษา

โจทก์ทั้งสามฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า นายหล่าหรือห ร่าได้ทำพินัยกรรมยกที่ดินส่วนของตนตามโฉนดเลขที่ 4281 ให้แก่โจทก์ทั้งสาม โดยมีเงื่อนไขว่าโจทก์ทั้งสามจะขอรับทรัพย์มรดกได้ต่อเมื่ออายุครบ 25 ปีบริบูรณ์ ต่อมาวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2517 นายหล่าถึงแก่กรรม โจทก์ทั้งสามได้ร่วมกันครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวตลอดมา เมื่อประมาณต้นปี 2529 โจทก์ทั้งสามได้ร่วมกันปลูกบ้านเลขที่ 72 ขึ้นใหม่ในที่ดินโฉนดดังกล่าวเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยในกลางปี 2530 จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุตรของนายหล่าและเป็นบิดาโจทก์ทั้งสามได้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอเป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่า อ้างว่านายหล่ามิได้ทำพินัยกรรมไว้ อันเป็นเท็จทั้งจำเลยที่ 1 เบิกความเท็จต่อศาลว่านายหล่ามิได้ทำพินัยกรรมยกที่ดินมรดกให้แก่ผู้ใด ทำให้ศาลหลงเชื่อและมีคำสั่งตั้งจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่า เมื่อได้รับตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกแล้ว จำเลยที่ 1 หาได้

จัดการทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมของนายหล่ำไม่ กลับดำเนินการโอนที่ดินมรดกให้แก่ตนในฐานะ ส่วนตัวโดยไม่สุจริต ต่อมาวันที่ 30 กันยายน 2530 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาขายฝากที่ดินดังกล่าว พร้อมสิ่งปลูกสร้างในที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ 2 โดยจำเลยที่ 2 ทราบดีว่านายหล่ำได้ทำ พินัยกรรมยกที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์ทั้งสาม และโจทก์ทั้งสามเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในบ้านหลัง ดังกล่าวกระทำของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ทั้งสามเสียหายไม่สามารถรับทรัพย์สินมรดกตาม พินัยกรรมได้เมื่ออายุครบ 25 ปี โจทก์ทั้งสามทราบการกระทำของจำเลยทั้งสองดังกล่าวเมื่อ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2531 ขอให้ศาลมีคำสั่งถอนจำเลยที่ 1 ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดก พิพากษาทำลายนิติกรรมโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 4281 ให้แก่จำเลยที่ 1 และพิพากษายกเลิกนิติ กรรมการขายฝากที่ดินดังกล่าว พร้อมบ้านเลขที่ 72 ระหว่างจำเลยทั้งสองให้จำเลยที่ 2 ส่งมอบ โฉนดที่ดินดังกล่าวให้แก่โจทก์ทั้งสาม กับแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการจัดการ แก่ไขทะเบียนที่ดินดังกล่าวให้ถูกต้องจำเลยที่ 1 ให้การว่า พินัยกรรมที่โจทก์ทั้งสามอ้างเป็น พินัยกรรมปลอม จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องต่อศาลขอเป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่ำโดยสุจริต ไม่ ทราบว่านายหล่ำทำพินัยกรรมไว้นับแต่นายหล่ำถึงแก่กรรม จำเลยที่ 1 เป็นผู้ครอบครองและ ทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวโดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของตลอดมา เป็นเวลาเกินกว่า 10 ปีแล้ว จำเลยที่ 1 จึงได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว บ้านเลขที่ 72 ในที่ดิน ดังกล่าวเดิมเป็นบ้านของนายหล่ำจำเลยที่ 1 โดยทำการปรับปรุงซ่อมแซมขึ้นใหม่โจทก์ทั้งสาม ฟ้องคดีเป็นเวลาเกินกว่า 10 ปี แล้วนับแต่เจ้ามรดกถึงแก่กรรม คดีโจทก์จึงขาดอายุความ และ โจทก์ทั้งสามไม่มีสิทธิขอให้ศาลมีคำสั่งถอนจำเลยที่ 1 ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกขอให้ ยกฟ้องจำเลยที่ 2 ให้การว่า จำเลยที่ 1 เป็นบุพการีของโจทก์ทั้งสามโจทก์ทั้งสามฟ้องบุพการีของ ตนไม่ได้ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1562 จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีโจทก์ ทั้งสามขาดอายุความเพราะมิได้ฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่นายหล่ำถึงแก่กรรม และมีได้ฟ้องคดี เรียกครองตามข้อกำหนดพินัยกรรมภายใน 1 ปี นับแต่รู้ว่าตนมีสิทธิตามพินัยกรรม ทั้งมิได้ฟ้อง เรียกครองมรดกภายใน 10 ปี นับแต่นายหล่ำถึงแก่กรรม จำเลยที่ 2 รับซื้อฝากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ดังกล่าวจากจำเลยที่ 1 โดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริต ทั้งได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ถูกต้องตามกฎหมาย โจทก์ทั้งสามไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการขายฝากระหว่าง จำเลยทั้งสอง ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษาให้ถอนจำเลยที่ 1 จากการเป็นผู้จัดการมรดกของ นายหล่ำหรือห้ำ รong แรงบุญ ผู้ตาย ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 4281 ตำบลบาง เปรี้ยว อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกกับจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัว และให้เพิกถอนสัญญาขายฝากที่ดินดังกล่าวระหว่างจำเลยทั้งสอง ให้จำเลยที่ 2 ส่งมอบโฉนดที่ดินคืนแก่โจทก์ทั้งสามโจทก์ทั้งสามและจำเลยที่ 2 อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ 2 ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ฎีกาโต้เถียงกันเป็นอันฟังได้ว่านายหล่ำ หรือห้ำ รong แรงบุญ เป็นบิดาของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 เป็นบิดาของโจทก์ทั้งสาม นายหล่ำได้ทำ พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง ยกที่ดินโฉนดเลขที่ 4281 ตำบลบางเปรี้ยวอำเภอบางบ่อ จังหวัด สมุทรปราการ ซึ่งเป็นที่ดินพิพาทคดีนี้ให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละเท่า ๆ กัน โดยโจทก์ทั้งสามจะขอรับ ที่ดินดังกล่าวได้ต่อเมื่อมีอายุครบ 25 ปีบริบูรณ์แล้ว ตามสำเนาเอกสารหมาย จ.2 ต่อมาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2517 นายหล่ำถึงแก่กรรม ครั้นปี 2530 จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ตั้ง จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่ำอ้างว่านายหล่ำมิได้ทำพินัยกรรมไว้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้ง ให้จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่ำตามคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 1005/2530 ของ

ศาลชั้นต้นหลังจากนั้นจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายหล่าได้รับโอนที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกของนายหล่ามา แล้วจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายหล่าได้โอนที่ดินดังกล่าวให้แก่ตนเองในฐานะส่วนตัวต่อมาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2530 จำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวได้ทำนิติกรรมขายฝากที่ดินพิพาทพร้อมบ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ในที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี ตามสำเนาหนังสือสัญญาขายฝากที่ดินเอกสารหมายเลข จ.7 ครั้นวันที่ 24 มีนาคม 2531 โจทก์ทั้งสามได้ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้พิเคราะห์แล้ว ที่จำเลยที่ 2 ฎีกาว่า ฟ้องของโจทก์ทั้งสามมีคำขอให้บังคับจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวด้วย เนื่องจากจำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทเป็นของตนเองในฐานะส่วนตัว และโจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมการขายฝากที่จำเลยที่ 1 ทำให้ฐานะส่วนตัวกับจำเลยที่ 2 เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 โจทก์ทั้งสามจึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น เห็นว่าการห้ามฟ้องบุพการีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1562 เป็นเหตุเฉพาะตัวระหว่างโจทก์ทั้งสามผู้เป็นบุตรกับจำเลยที่ 1 ผู้เป็นบิดาเท่านั้นห้ามมิไปถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกด้วยไม่ เมื่อจำเลยที่ 1 ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ ปัญหาเรื่องโจทก์ทั้งสามมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 หรือไม่ จึงเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น จำเลยที่ 2 ไม่อาจยกเรื่องห้ามฟ้องจำเลยที่ 1 มาเป็นข้อต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ส่วนปัญหาว่าโจทก์ทั้งสามจะมีอำนาจฟ้องเรียกที่ดินพิพาทพร้อมบ้านคินจากจำเลยที่ 2 หรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่า จำเลยที่ 2 กระทำการที่ได้แย่งสิทธิของโจทก์ทั้งสามหรือไม่ ข้อเท็จจริงปรากฏว่านายหล่าได้ทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ทั้งสาม แม้พินัยกรรมมีข้อกำหนดว่าโจทก์ทั้งสามจะขอรับที่ดินมรดกได้ต่อเมื่อมีอายุครบ 25 ปี บริบูรณ์แล้วก็ตาม แต่ผลในที่สุดที่ดินพิพาทคงต้องตกไปเป็นของโจทก์ทั้งสามตามข้อกำหนดของพินัยกรรม จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนายหล่า ย่อมเป็นตัวแทนของบรรดาทายาทในการจัดการมรดก จำเลยที่ 1 มีหน้าที่ต้องดำเนินการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกให้เป็นไปตามพินัยกรรมของนายหล่าตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1719 จะทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกหาได้ไม่เว้นแต่พินัยกรรมจะได้อนุญาตไว้ หรือได้รับอนุญาตจากศาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 การที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกไปรับโอนที่ดินพิพาทอันเป็นมรดกของนายหล่ามา แล้วโอนที่ดินพิพาทให้ตนเองในฐานะส่วนตัว โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้ที่มีได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมนั้น และเป็นผู้ถูกตัดมิให้รับมรดก จำเลยที่ 1 จึงมิใช่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของนายหล่า การที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายหล่าโอนที่ดินพิพาทให้แก่ตนเองในฐานะส่วนตัวเช่นนี้ จึงมิใช่เป็นการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกตามหน้าที่ผู้จัดการมรดกโดยสุจริตตามข้อกำหนดในพินัยกรรมแต่เป็นการทำนิติกรรมให้จำเลยที่ 1 มีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกของนายหล่า อันเป็นการต้องห้ามโดยชัดแจ้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1722 การโอนที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกกับในฐานะส่วนตัวจึงตกเป็นโมฆะไม่มีผลใช้บังคับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 133 เดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะทำนิติกรรมต้องถือเสมือนว่ามีได้มีนิติกรรมการโอนเกิดขึ้นเลยกรรมสิทธิในที่ดินพิพาทจึงยังคงเป็นกองมรดกของนายหล่าอยู่ตามเดิม หากตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวไม่สำหรับบ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินพิพาทเป็นส่วนควบของที่ดิน ย่อมตกได้แก่โจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรมไม่ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวด้วยเช่นกัน เมื่อจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

พิพาทพร้อมบ้านในที่ดินเสียแล้ว จำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวก็ไม่มีสิทธิที่จะเอาที่ดินพิพาทพร้อมบ้านในที่ดินไปขายฝากให้แก่ผู้ใดได้ตั้งนั้น การที่จำเลยที่ 2 ได้รับซื้อฝากและรับโอนชื่อทางทะเบียนในที่ดินพิพาทพร้อมบ้านไว้จากจำเลยที่ 1 ในฐานะส่วนตัวซึ่งเป็นผู้ไม่มีสิทธิจะขายฝากได้ย่อมไม่เกิดผลให้จำเลยที่ 2 มีสิทธิตามนิติกรรมขายฝาก ทั้งเป็นการกระทำที่ได้แย้งสิทธิของโจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับที่ดินพิพาทตามพินัยกรรม โจทก์ทั้งสามจึงมีอำนาจฟ้องเรียกที่ดินพิพาทพร้อมบ้านอันเป็นส่วนควบคืนจากจำเลยที่ 2 ผู้ไม่มีสิทธิได้ ฟ้องของโจทก์ทั้งสามไม่ขาดอายุความเพราะเป็นการฟ้องเพื่อเอาคืนซึ่งทรัพย์สินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ จะนำอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 มาใช้บังคับแก่คดีนี้ไม่ได้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่จำเลยที่ 2 อ้างในฎีกาไม่ตรงกับรูปเรื่องในคดีนี้ ฎีกาของจำเลยที่ 2 ในส่วนนี้ฟังไม่ขึ้น เมื่อได้วินิจฉัยคดีไปตามนัยดังกล่าวแล้ว ก็ไม่จำเป็นจะต้องวินิจฉัยฎีกาของจำเลยที่ 2 ในข้ออื่นอีกต่อไป"พิพากษายืน

องค์คณะ

สังเวียน รัตนมุง · สมชาย รังสิกรรพุม · ชลอ บุญยเนตร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/4816/2537>